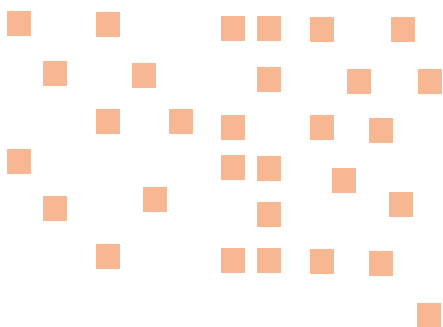

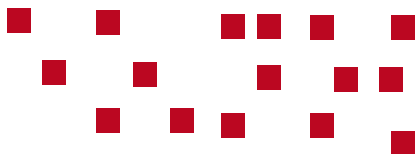
BIAŁORUŚ

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/508/2025
11.09.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Białorusi

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 9,1 mln (dane RB)^[1] - 9,4 mln (dane ONZ).^[2]

Skład etniczny: Białorusini - 84,9%, Rosjanie - 7,5%, Polacy - 3,1%, Ukraińcy - 1,7%, Żydzi - 0,1; inni (w sumie w RB zamieszkuje 20 narodowości; oficjalne dane ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2019 roku opublikowane dn. 19.11.2021 r.).^{[3][4]}

Skład religijny: spośród 25 wyznań (posiadających rejestrację w Białorusi na dzień 01.01.2024): prawosławni - 53%, katolicy - 6%, ateści - 8%, agnostycy - 22%, mniejsze grupy religijne: grekokatolicy („unici”), wyznawcy Ormiańskiego Kościoła Apostolskiego, staroobrzędowcy, żydzi, muzułmanie, świadkowie Jehowy, luteranie, baptyści, prezbiterianie i inne.^{[5][6]}

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Białoruś jako niezależne państwo powstała w wyniku rozpadu ZSRR w 1991 r.^[7] Jednocześnie podpisano akty ustanawiające wspólnotę gospodarczą i celną z Rosją oraz Wspólnotą Niepodległych Państw (WNP). Proces odnawiania starych więzi zakończył się umowami o utworzeniu Związku Białorusi i Rosji (ZBiR) z 2 kwietnia 1997 r. oraz o utworzeniu Państwa Związkowego z 8 grudnia 1999 r. (Państwa Związkowego Rosji i Białorusi, określanego zwykle jako Związek Rosji i Białorusi,

¹ Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Численность населения на 1 января 2025 г. и среднегодовая численность населения за 2024 год по Республике Беларусь в разрезе областей, районов, городов, поселков городского типа, 28.03.2025, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/e1d/fw6q0hxkv3wmuqsgthzn49vpszatpj5.pdf>

² CountryMeters, Belarus population (2025) live. Current population (as of Wednesday, September 10, 2025), <https://countrymeters.info/en/Belarus>

³ Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Results of the 2019 Population Census of the Republic of Belarus (Volume 2) (Итоги переписи населения Республики Беларусь 2019 года (том 2), 19.11.2021, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/48a/twytyvykdt05c4e7tzsjdc60ak8p7vyn6.pdf>

⁴ Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), National composition of population of the Republic of Belarus (Нацыянальны состав населения Республики Беларусь), 02.10.2020, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/df5/df5842f32b1b8a711043f8f54856f5c8.pdf>

⁵ Belarus21.by. Plenipotentiary for Religions and Nationalities (Уполномоченный по делам религий и национальностей), Религиозные объединения в Республике Беларусь, https://belarus21.by/Articles/conf_rel

⁶ Belarus21.by. Plenipotentiary for Religions and Nationalities (Уполномоченный по делам религий и национальностей), Религиозные общины в Республике Беларусь (на 1 января 2024 г.), <https://belarus21.by/Articles/kolichestvo-religioznyh-obshhin-v-respublike-belarus-na-1-yanvarya-2019-g>

⁷ CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie, Sojusz interesów. Stosunki białorusko-rosyjskie 1991-2014, Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, 20115/50/2, 31.12.2015, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10.12775.SDR.2015.2.06-7705.pdf>

ZriB), mającymi na celu doprowadzenie w przyszłości do integracji gospodarczej i walutowej tych dwóch państw.^{[8][9]}

Białoruś formalnie jest krajem o ustroju prezydenckim, reguluje to konstytucja z 1994r.^{[10][11]}

Po wyborach prezydenckich w 2020 r., które doprowadziły do powszechnych protestów i powstania równoległych struktur państwowych na uchodźstwie, doszło do gruntownych zmian w konstytucji, mających na celu wzmocnienie władzy prezydenta oraz przyjęcia aktów prawnych gwarantujących bezproblemowe, sprawne, przeprowadzanie kolejnych wyborów.^[12]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Mapa. Podział administracyjny Białorusi (źródło: Wikipedia).^[13]

Białoruś administracyjnie jest podzielona na 6 obwodów (biał. Вобласць, voblasts'; ros. Область; ang. Provinces) z centrami administracyjnymi w takich miastach, jak:

⁸ MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>

⁹ CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie, Sojusz interesów. Stosunki białorusko-rosyjskie 1991-2014, Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, 20115/50/2, 31.12.2015, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_12775_SDR_2015_2_06/c/SDR.2015.2.06-7705.pdf

¹⁰ MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>

¹¹ CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Wydawnictwo UMCS, Białoruś - „neoautorytaryzm z ludzką twarzą?”, Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne 2016/2/2, 20.06.2017, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_17951_we_2016_2_2_13/c/5567-3824.pdf

¹² IES. Instytut Europy Środkowej, Białoruś przed wyborami prezydenckimi, 22.01.2025, <https://ies.lublin.pl/komentarze/bialorus-przed-wyborami-prezydenckimi/>

¹³ Wikipedia. English-language edition, Regions of Belarus. Belarus administrative divisions, https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Belarus#/media/File:Belarus_administrative_divisions_-_en_-_colored.png

Mińsk (biał. Мінск, hist. Менск; ros. Минск), Brześć (biał. Брэст; ros. Брест), Witebsk (biał. Віцебск; ros. Витебск), Homel (biał. Гомель; ros. Гомель), Grodno (biał. Гродна; ros. Гродно) i Mohylew (biał. Магілёў; ros. Могилев). Obwody z kolei dzielą się na: 118 rejonów, 115 miast, 85 osad typu miejskiego i ok. 23 tys. wsi.^{[14][15]}

STRUKTURA WŁADZY

GŁOWA PAŃSTWA

Prezydent Białorusi wybierany jest na kadencję pięcioletnią w wyborach bezpośrednich. Prezydent może wydawać rozporządzenia i dekrety z mocą ustawy oraz posiada niemal nieograniczone uprawnienia w stosunku do całego aparatu państwowego. Stanowisko prezydenta łączy funkcje władzy wykonawczej i ustawodawczej a poprzez nadrzędność dekretów nad ustawami oraz wyłączną możliwość rozpisywania referendum, zanegowano trójpodział władzy.^{[16][17]}

Od dnia 20 lipca 1994 r. stanowisko prezydenta Białorusi piastuje **Aliaksandr Łukaszenka** (biał. Аляксандр Рыгоравіч Лукашэнка), ur. w 1954 roku. Ostatnie wybory prezydenckie odbyły się 26 stycznia 2025 r. Po raz siódmy z rzędu wygrał je dotychczasowy prezydent, według oficjalnych wyników uzyskując blisko 87% głosów. Pozostali oficjalni kandydaci zdobyli między 1-3% głosów. Przeciwno wszystkim kandydatom zagłosowało 5,1% wyborców. Oficjalna frekwencja wyniosła 85,7%.^[18]

Poprzednie wybory w 2020 r., pomimo wyeliminowania, poprzez aresztowania i sfingowane procesy karne, głównych pretendentów po stronie opozycji - **Siarhieja Cichanouskiego** i **Wiktara Babaryki**, stały się okazją do zademonstrowania masowego protestu przeciwko Łukaszence (od dn. 21.06.2025 r. Siarhej C. przebywa na wolności, zaś Wiktar B. na mocy wyroku z dn. 06.07.2021 r., skazującego na 14 lat pozbawienia wolności nadal przebywa w kolonii karnej). Po kampanii i brutalnych represjach 2020 r. kraje zachodnie podjęły decyzję o nieuznaniu ogłoszonych oficjalnie wyników wyborów, a Łukaszenka nie jest od tego czasu uznawany za prawowitą głowę państwa. Zachód utrzymuje kontakty z białoruską opozycją na emigracji, którą reprezentuje **Swiatłana Cichanouska**, jednak jej realny wpływ i przełożenie na sytuację na Białorusi są znikome.^[19]

RZĄD I PREMIER

Władzę wykonawczą w Republice Białorusi realizuje rząd - Rada Ministrów Republiki Białorusi (biał. Урад - Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь;

¹⁴ Belarus.by. Official website, Belarus (Беларусь, официальный сайт Республики Беларусь), В Беларуси – 115 городов, 85 поселков городского типа и около 23 000 сельских населенных пунктов, https://www.belarus.by/rel_image/5875

¹⁵ Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Число населенных пунктов на начало периода по территории Республики Беларусь, <https://dataportal.belstat.gov.by/osids/indicator-info/10101100001>

¹⁶ MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>

¹⁷ CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Wydawnictwo UMCS, Białoruś - „neoautorytaryzm z ludzką twarzą”?, Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne 2016/2/2, 20.06.2017, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10.17951/we.2016.2.2.13/c/5567-3824.pdf>

¹⁸ OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich), Białoruś: farsa zamiast wyborów prezydenckich, 27.01.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-01-27/bialorus-farsa-zamiast-wyborow-prezydenckich>

¹⁹ PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Rok białoruskiego gabinetu przejściowego na uchodźstwie, 11.09.2023, <https://www.pism.pl/publikacje/rok-bialoruskiego-gabinetu-przejsciowego-na-uchodzstwie>

<http://www.government.by/be/>), na czele z premierem, mianowanym przez prezydenta po wcześniejszym uzyskaniu zgody parlamentu. Od dnia 10 czerwca 2020 roku funkcję premiera sprawuje **Aliaksandr Turczyn** (biał. Турчын Аляксандр Генрыхавіч), ur. w 1975 r.^{[20][21]}

PARLAMENT I WYBORY PARLAMENTARNE

Przedstawicielskim i ustawodawczym organem władzy w Białorusi jest Parlament - Zgromadzenie Narodowe Republiki Białorusi (biał. Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь), składający się z dwóch izb: Rady Republiki (biał. Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь; <https://www.sovrep.gov.by/by/>) i Izby Reprezentantów (biał. Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі; <https://house.gov.by/by/>).^[22]

Rada Republiki (izba wyższa) liczy 65 członków: 8 mianowanych przez prezydenta i 56 wybieranych przez deputowanych lokalnych rad na 5-letnią kadencję. Jedno miejsce zarezerwowano dla byłego prezydenta republiki, który ma pełnić tę funkcję dożywotnio. Wybór nowego składu miał miejsce 12 kwietnia 2024 roku.^{[23][24]}

Izba Reprezentantów (izba niższa) liczy 110 członków wybieranych w wyborach powszechnych na 4-letnią kadencję. Ostatnie wybory powszechne miały miejsce 25 lutego 2024 r.^[25]

Oprócz parlamentu, od 1996 r. funkcjonuje inny organ przedstawicielski o nazwie **Ogólnobiałoruskie (Wszeczbiałoruskie) Zgromadzenie Ludowe** (OZL; biał. UNS; Усебеларускі народны сход; ros. Всебелорусское народное собрание). Zjazdy delegatów z całego kraju organizowane są co 5–6 lat. OZL liczy do 1200 członków, wybieranych na pięcioletnią kadencję, reprezentujących władze lokalne i społeczności każdego z siedmiu obwodów.^{[26][27]} Nowelizacja Konstytucji z 2022 r. podniosła rangę OZL i nadała mu status organu konstytucyjnego / najwyższego organu przedstawicielskiego władzy w Republice Białorusi, który ma szerokie uprawnienia: może potwierdzać ważność wyborów, przyjmować dokumenty strategiczne dotyczące polityki wewnętrznej, społecznej, gospodarczej, zagranicznej i bezpieczeństwa, decydować o wprowadzeniu stanów wyjątkowego lub wojennego, a także wybierać prezesa i sędziów Sądu Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego oraz

²⁰ Government.by. Council of Ministers of the Republic of Belarus (Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь) Government of the Republic of Belarus (Урад Рэспублікі Беларусь). Prime Minister of the Republic of Belarus (Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь), <https://www.government.by/be/structure/prime-minister>

²¹ CIA. Central Intelligence Agency The World Factbook, Countries. Europe: Belarus, 02.09.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/belarus/>

²² CIA. Central Intelligence Agency The World Factbook, Countries. Europe: Belarus, 02.09.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/belarus/>

²³ The Council of the Republic of the National Assembly of the Republic of Belarus (Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь), About the Council of the Republic (Аб Савеце Рэспублікі), Term (Скліканні), <https://www.sovrep.gov.by/by/sozyvy-by/>

²⁴ IPU Parline (Inter-Parliamentary Union. Global data on national parlamenta), Belarus. About parliament. Natsionalnoye Sobranie (National Assembly). Soviet Respubliki (Council of the Republic), <https://data.ipu.org/parliament/BY/BY-UC01/>

²⁵ CIA. Central Intelligence Agency The World Factbook, Countries. Europe: Belarus, 02.09.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/belarus/>

²⁶ Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Constitution of the Republic of Belarus (Конституция Республики Беларусь), <http://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/>

²⁷ Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), АБРА. All-Belarusian People's Assembly (УНС. Усебеларускі народны сход; Всебелорусское народное собрание), <https://pravo.by/gosudarstvo-i-pravo/vsebelorusskoe-narodnoe-sobranie/>

członków Centralnej Komisji Wyborczej. OZL kierowane jest przez permanentnie działające prezydium, którego przewodniczącym został urzędujący prezydent.^[28] W skład OZL wchodzi, m.in.: urzędujący prezydent, były prezydent, przedstawiciele władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, reprezentanci władz lokalnych (samorządowych) i społeczności każdego z siedmiu obwodów.^{[29][30]}

SYSTEM PRAWNY

Współczesna konstytucja RB określa państwo jako „unitarne, demokratyczne, socjalne i prawne” (art. 1), przestrzegające zasady trójpodziału władzy, w którym obowiązuje zwierzchność prawa (art. 7). System prawny w Białorusi oparty jest na prawie stanowionym.^{[31][32]}

KARA ŚMIERCI

Na Białorusi orzekana i wykonywana jest kara śmierci i jest to jedyny kraj w Europie, gdzie utrzymano ten rodzaj kary.

Możliwość zastosowania kary śmierci przewiduje zarówno konstytucja, jak i Kodeks Karny Białorusi. Kodeks Karny Republiki Białorusi przewiduje 13 przestępstw, za popełnienie których może zostać orzeczona kara śmierci, w tym m.in. przygotowywanie i dokonanie zamachów terrorystycznych czy zdrada państwa przez urzędników państwowych i żołnierzy.^[33]

Według Centrum Obrony Praw Człowieka „Wiasna”, od czasu uzyskania przez Białoruś niepodległości w 1991 roku wykonano w tym kraju 300-400 wyroków śmierci. W 2022 roku nie zapadł żaden wyrok śmierci, wykonano 1 egzekucję osoby skazanej wcześniej.^{[34][35]} W 2023 r. nie wykonano żadnej egzekucji i skazano na śmierć jedną osobę za popełnienie morderstwa, jednak niektóre informacje statystyczne, dotyczące tego typu spraw, są na Białorusi trudno dostępne i trudne do zweryfikowania.^[36]

²⁸ OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Propagandowy wiec zwolenników Łukaszenki – formalne domykanie nowego systemu, 26.04.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-04-26/propagandowy-wiec-zwolennikow-lukaszenki-formalne-domykanie-nowego>

²⁹ Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Constitution of the Republic of Belarus (Конституция Республики Беларусь), <http://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/>

³⁰ Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), АБРА. All-Belarusian People's Assembly (УНС. Усебеларускі народны сход; Всебелорусское народное собрание), <https://pravo.by/gosudarstvo-i-pravo/vsebelorusskoe-narodnoe-sobranie/>

³¹ WUWR. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Rafał Czachor, Problemy charakteru prawnego i funkcjonowania Państwa Związkowego (Białorusi i Rosji). Ujęcie normatywne, Przegląd Prawa i Administracji, Tom 134 (2023), <https://wuwr.pl/ppa/article/view/15402/13854>

³² Open.icm.edu.pl. Platforma Otwartej Nauki ICM UW, Czachor Rafał, Podstawy organizacji sądownictwa powszechnego w Republice Białoruś, Temida 2: Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku 2022, <https://open.icm.edu.pl/bitstreams/0363fe26-946f-486d-9045-e41432faa60e/download>

³³ Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Criminal code of the Republic of Belarus (Уголовный кодекс Республики Беларусь), <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275>

³⁴ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Say NO to the death penalty in Belarus (Скажы НЕ смяротнаму пакаранню), <https://dp.spring96.org/be>, <https://dp.spring96.org/en>

³⁵ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review (Сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі), <http://spring96.org/ru/publications>

³⁶ AI. Amnesty International, Death sentences and executions in 2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>

Pod koniec czerwca 2024 r. na karę śmierci został skazany obywatel Niemiec, Rick Krieger. Został oskarżony o spowodowanie eksplozji na stacji kolejowej Ozeriszcz pod Mińskiem, późnym wieczorem 5 października 2023 r. i skazany za przekroczenie sześciu artykułów Kodeksu Karnego Białorusi. W eksplozji nikt nie ucierpiał. Krieger miał być ponadto szpiegiem ukraińskiego wywiadu, który otrzymał zadanie przeprowadzenia rekonesansu i sfotografowania obozu grupy Wagnera pod Osipowiczami. Egzekucja nie została wykonana, gdyż Krieger wziął udział w wymianie więźniów między USA, Niemcami, Polską, Słowenią i Norwegią z jednej strony a Rosją i Białorusią z drugiej.^[37]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Białorusi w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęły dwie osoby, w 2024 r. zginęły dwie osoby, natomiast od początku 2025 r. odnotowano trzy zgony. W większości odnotowane przypadki wynikały z nadużywania przemocy przez funkcjonariuszy struktur bezpieczeństwa (odnotowany w kwietniu 2025 r. przypadek dotyczył eksplozji pocisku moździerzowego, prawdopodobnie pochodzącego z czasów II wojny światowej).^{[38][39]}

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Białoruś jest członkiem Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ), który powstał w 1993 r. pod egidą Rosji. Na terytorium Białorusi stacjonują rosyjskie wojska, a od 24 lutego 2022 r. jednostki białoruskie uczestniczą w szeroko pojętym zabezpieczeniu rosyjskich działań militarnych na Ukrainie. Ich udział widoczny jest głównie w sferach logistyki, łączności, rozpoznania i walki radioelektronicznej oraz naziemnego komponentu obrony powietrznej.^[40] Dnia 3 grudnia 2022 roku w Mińsku ministrowie obrony Rosji i Białorusi podpisali protokół korygujący treść rosyjsko-białoruskiej umowy z 1997 r. o wspólnym zapewnieniu bezpieczeństwa regionalnego w sferze wojskowej. Najważniejsze zmiany obejmują zalegalizowanie rosyjskiej obecności wojskowej na Białorusi pod szyldem Regionalnego Zgrupowania Wojsk oraz przyznanie prawa do wykorzystywania lokalnej infrastruktury wojskowej.^[41]

W ramach Regionalnego Zgrupowania Wojsk, Rosja stawia przed Białorusią przede wszystkim zadania ośłonowe dla własnych sił, ale sama armia białoruska nie prowadzi działań ofensywnych. Strona białoruska oficjalnie nigdy nie podała

³⁷ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Amnesty International: Беларусь в числе 46 стран, выносивших смертные приговоры в 2024 году, 08.04.2025, <https://dp.spring96.org/ru/news/117754>

³⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Belarus, data: 01.01.2023-20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁹ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Как беларусы умирают из-за политического преследования Дополнено, 09.09.2025, <https://spring96.org/ru/news/112187>

⁴⁰ SEW UW. Studium Europy Wschodniej UW, Białoruś i jej wybory: polityka, gospodarka i społeczeństwo w cieniu wojny, <https://studium.uw.edu.pl/6-raport-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-juz-dostepny/>

⁴¹ OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Jedna armia rosyjsko-białoruska. 284. dzień wojny, 05.12.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-12-05/jedna-armia-rosyjsko-bialoruska-284-dzien-wojny>

informacji o dokładnej liczbie rosyjskich wojsk rozmieszczonych na jej terytorium oraz faktycznie nie kontroluje ich przemieszczania się po własnym kraju.^[42]

Analiza fragmentarycznych informacji pozwala przyjąć także, że w lipcu 2023 r. na Białoruś przybyło do 3-5 tys. członków rosyjskiej, paramilitarnej Grupy Wagnera, ewakuowanej z Rosji po tzw. buncie dowódcy tej grupy, Jewgienija Prigożyna.^{[43][44][45]} Jednakże pod koniec sierpnia 2023 r., po tragicznej śmierci Prigożyna, pojawiły się doniesienia o stopniowym wycofywaniu się bojowników z Białorusi i rozmontowywaniu obozów wagnerowców we wsi Cel pod Osipowiczami.^[46] Niewielka część z kilku tysięcy wagnerowców została zaangażowana w szkolenie białoruskiej armii i milicji. Pozostali członkowie Grupy Wagnera weszli w skład jednostek specjalnych, kontrolowanych przez białoruskie MSW, w szczególności jednostki specnazu o nazwie „Tarnada”.^[47]

W 2024 r. Białoruś zacieśniła także współpracę gospodarczą i militarną z Chinami. W pierwszych dniach lipca 2024 r. Białoruś została przyjęta do Szanghajskiej Organizacji Współpracy jako pierwsze państwo europejskie, a w dniach 08-19 lipca 2024 r. odbyły się w Brześciu wspólne białorusko-chińskie "ćwiczenia antyterrorystyczne", tuż przy granicy z Polską.^[48]

W dniach 31 sierpnia - 6 września 2025 r. na Białorusi odbyły się ćwiczenia Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (OUBZ), z udziałem ponad 2 tys. żołnierzy z Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu. Scenariusz manewrów zakładał udział kolektywnych sił operacyjnego reagowania (KSOR) i jednostek je wspomagających w rozwiązaniu kryzysu, który wybuchł na Białorusi, gdy dywersanci przejęli kontrolę nad kilkoma miejscowościami, a pozostałe państwa OUBZ przyszły z pomocą. Scenariusz był wzorowany na przebiegu współczesnych konfliktów, ze szczególnym uwzględnieniem wojny na Ukrainie.^[49]

W dniach 12-16 września 2025 r. odbędzie się tzw. faza aktywna rosyjsko-białoruskich ćwiczeń Zapad-2025. Według litewskiego wywiadu weźmie w niej udział 30 tys. żołnierzy obu państw, przy czym 8 tys. na terytorium Białorusi (w tym 6 tys. Białorusinów i 2 tys. Rosjan). Ćwiczenia Zapad-2025 będą znacząco mniejsze niż ostatnie edycje z lat 2021 i 2017, jednak skalą zaangażowanych sił i środków porównywalne z organizowanymi w pierwszej dekadzie XXI wieku. Ograniczona względem poprzednich edycji skala nie przesądza ich potencjalnego wykorzystania jako przygotowania do działań zbrojnych przeciwko Ukrainie. Bardziej

⁴² SEW UW. Studium Europy Wschodniej UW, Białoruś i jej wybory: polityka, gospodarka i społeczeństwo w cieniu wojny, <https://studium.uw.edu.pl/6-raport-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-juz-dostepny/>

⁴³ OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Przystanek Białoruś. Wagnerowcy w poszukiwaniu nowej formuły działania, 21.07.2023, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-07-21/przystanek-bialorus-wagnerowcy-w-poszukiwaniu-nowej-formuly-dzialania>

⁴⁴ OkoPress, „Atak Grupy Wagnera na polską granicę byłby absurdem. To gra informacyjna, ma wzbudzić lęk” [EKSPERT], 31.07.2023, <https://oko.press/atak-grupy-wagnera-na-polska-granice-bylby-absurdem-to-gra-informacyjna-ma-wzbudzić-lek-ekspert>

⁴⁵ PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Grupa Wagnera na Białorusi - potencjalne zagrożenia dla Polski, 27.07.2023, <https://pism.pl/publikacje/grupa-wagnera-na-bialorusi-potencjalne-zagrozenia-dla-polski>

⁴⁶ Space24, Widziane z orbity: Grupa Wagnera opuszcza Białoruś, 25.08.2023, <https://space24.pl/satelity/obserwacja-ziemi/widziane-z-orbity-grupa-wagnera-opuszcza-bialorus>

⁴⁷ Belsat, Najemnicy z Grupy Wagnera zasilili białoruski specnaz, 16.12.2023, <https://belsat.eu/pl/news/16-12-2023-najemnicy-z-grupy-wagnera-zasilili-bialoruski-specnaz>

⁴⁸ IES, Instytut Europy Środkowej, Białorusko-chińskie manewry wojskowe przy granicy z Polską, 17.07.2024, <https://ies.lublin.pl/komentarze/kies-1165/>

⁴⁹ PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Znaczenie ćwiczeń OUBZ na Białorusi, 08.09.2025, <https://www.pism.pl/publikacje/znaczenie-cwiczen-oubz-na-bialorusi>

prawdopodobne jest jednak skierowanie ćwiczących pododdziałów na istniejące odcinki frontu niż użycie ich do ponownego wtargnięcia na Ukrainę z terytorium Białorusi.^[50]

Dostępnie źródła, w tym ACLED, nie wskazują by na terytorium Białorusi toczyły się obecnie jakiegokolwiek działania zbrojne lub działały na jej terenie nielegalne formacje militarne.^[51]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak informacji, by na Białorusi obowiązywało ustawodawstwo specjalne.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, W 2023 r. na terenie Białorusi w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęły dwie osoby, w 2024 r. zginęły dwie osoby, natomiast od początku 2025 r. odnotowano trzy zgony. Ofiary cywilne wiązały się zwykle z przypadkami nadużycia przemocy przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa Białorusi w trakcie pełnienia obowiązków służbowych.^[52]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do początku września 2025 r. na terenie Białorusi nie odnotowano działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

W okresie od początku 2023 r. do początku września 2025 r. na terenie Białorusi nie odnotowano działań partyzanckich, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do początku września 2025 r. na terenie Białorusi nie odnotowano działań odwetowych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.

⁵⁰ OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Ograniczona demonstracja – rosyjsko-białoruskie ćwiczenia Zapad-2025, 08.09.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-09-08/ograniczona-demonstracja-rosyjsko-bialoruskie-cwiczenia-zapad-2025>

⁵¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Belarus, data: 01.01.2023-20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Nazwa kraju, data od 01.01.2023 do 20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

W okresie od początku 2023 r. do początku września 2025 r. na terenie Białorusi nie odnotowano zagrożeń związanych ze złą sytuacją humanitarną, która byłaby spowodowana sytuacją bezpieczeństwa.

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

Ryzyko wystąpienia ataków terrorystycznych w Białorusi jest minimalne. Ocena ta uwzględnia dane historyczne dotyczące działań potencjalnych terrorystów w Białorusi oraz aktualne i przewidywane działania antyterrorystyczne białoruskich organów ścigania i bezpieczeństwa. Do tej pory nie odnotowano żadnych aktów międzynarodowego terroryzmu na terytorium Białorusi. Od lat w „Światowym Indeksie Terroryzmu” Białoruś znajduje się na ostatnim miejscu z zerowym stanem incydentów o charakterze terrorystycznym.^[53]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W Białorusi zdarzają się niekiedy bezprawne egzekucje i przypadki zgonów oraz pobić związane z nadużywaniem uprawnień przez funkcjonariuszy resortów siłowych. W latach 2023-2025 ofiarami tego typu działań byli m.in. co najmniej dwaj cudzoziemcy oskarżeni o szpiegostwo, pracownicy administracji lokalnej w miejscowości Żodzino, osoby zatrzymywane i przesłuchiwane przez policję, w tym członkowie opozycji, oraz migranci próbujący przekroczyć granice z Polską i Litwą.^{[54][55]}

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Po wyborach prezydenckich w 2020 r., nasiliły się działania władz, mające na celu eliminację wszelkich przejawów niezależnej myśli i poglądów niezgodnych z oficjalnym przekazem państwowym.^[56] Na skutek tych działań w latach 2023-2024 i do września 2025 r. demonstracje i protesty należały do rzadkości. Baza danych ACLED odnotowuje zaledwie 6 takich zdarzeń w latach 2023-2024 (w tym trzy w Grodnie) oraz 1 zdarzenie w 2025 r. (w marcu 2025 w rej. mińskim). Nie odnotowano przypadków stosowania przemocy.^[57]

⁵³ Trading Economics, Belarus Terrorism Index, <https://tradingeconomics.com/belarus/terrorism-index>

⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Nazwa kraju, data od 01.01.2023 do 20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁵ TVP.Info, Polak zatrzymany pod zarzutem szpiegostwa. „Prowokacja Łukaszenki”, 05.09.2025, 07:50, <https://www.tvp.info/88739899/bialorus-polak-zatrzymany-na-bialorusi-rezim-lukaszenki-zarzuca-mu-szpiegostwo>

⁵⁶ IES, Białoruś przed wyborami prezydenckimi, 22.01.2025, <https://ies.lublin.pl/komentarze/bialorus-przed-wyborami-prezydenckimi/>

⁵⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Nazwa kraju, data od 01.01.2023 do 20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Na terenie Białorusi poziom przestępczości należy do stosunkowo niskich. Niemniej jednak dochodzi czasem do kradzieży i rabunków, zwłaszcza w dużych miastach, jak Mińsk, Grodno, Brześć, Homel, Mohylew i Witebsk oraz w pociągach sypialnych.^[58]

Poważnym i narastającym problemem pozostaje handel ludźmi i przemyt ludzi. Handlem ludźmi na Białorusi zajmują się różne podmioty: grupy przestępcze o charakterze mafijnym, międzynarodowe siatki przestępcze oraz organy ścigania i urzędnicy państwowi Białorusi, w tym funkcjonariusze celni i graniczni niskiego szczebla. W 2023 roku nastąpił znaczny wzrost przemytu ludzi z kraju do UE, zwłaszcza na Łotwę, Litwę i do Polski, przy czym władze białoruskie ułatwiały wjazd i nielegalne przekraczanie granicy migrantom i osobom ubiegającym się o azyl, pochodzącym głównie z Bliskiego Wschodu, Afryki Subsaharyjskiej i Azji Środkowej. Istnieją dowody na to, że migranci i osoby ubiegające się o azyl, którym obiecano wjazd do UE, są zmuszani także do przekraczania granicy z ogarniętą wojną Ukrainą.^[59]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Prawo białoruskie zapewnia swobodę przemieszczania się, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji, ale czasami rząd białoruski ogranicza prawo obywateli, zwłaszcza byłych więźniów politycznych, do podróży zagranicznych, np. zatrzymując ich na granicy.^{[60][61]}

Przemieszczanie się wewnątrz kraju. Prawo wymaga, aby osoby podróżujące do obszarów w promieniu 30 km od granicy (poza autoryzowanymi przejściami granicznymi) posiadały specjalną przepustkę.^[62]

Podróże zagraniczne. Istnieje rządowa baza danych osób, którym zabroniono podróżowania za granicę. Zawiera ona nazwiska osób, które miały dostęp do tajemnic państwowych oraz osób, które stanęły przed sądem w sprawach karnych lub w sprawach cywilnych bądź mają zaległe zobowiązania finansowe. Władze informują niektóre osoby listownie, że ich nazwiska znajdują się w powyższej bazie, inni dowiadują się o tym dopiero na przejściach granicznych. Ministerstwo Spraw

⁵⁸ OSAC. Overseas Security Advisory Council, Crime and Safety Reports, <https://www.osac.gov/Content/Browse/Report>

⁵⁹ OC Index, Global Organized Crime Index, Belarus 2023, <https://ocindex.net/country/belarus>

⁶⁰ HRW. Human Rights Watch, World Report 2025 - Belarus. Annual report on the human rights situation in 2024, <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/belarus>

⁶¹ USDOS. US Department of State, 2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus. Annual report on human rights in 2024, 12.08.2025, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/belarus/>

⁶² GPK.by. State Border Committee of the Republic of Belarus (Государственный пограничный комитет Республики Беларусь), Что такое пограничная зона и пограничный режим, <https://gpk.gov.by/pogranichnaya-zona/>

Wewnętrznych i organy bezpieczeństwa, służby graniczne i celne oraz służby dochodzeń finansowych mają prawo umieszczać osoby na listach przewencyjnych.^[63]

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych jest również zobowiązane do śledzenia obywateli pracujących za granicą, a agencje zatrudnienia muszą zgłaszać osoby, które nie wracają z zagranicy zgodnie z planem.^[64] Ponadto od 7 września 2023 r. weszły w życie przepisy zakazujące wydawania paszportów białoruskich za granicą. Osoby, które wyjechały z Białorusi i posiadają legalny pobyt za granicą, będą musiały każdorazowo wracać do kraju, aby przedłużyć swoje dokumenty tożsamości. Utrudnienia dotyczą także innych dokumentów, np. wystawienia pełnomocnictwa w celu sprzedaży majątku.^[65] Natomiast w listopadzie 2023 r. białoruskie władze zdecydowały, że obywatele planujący przenieść się do innych krajów na pobyt stały będą musieli uzyskać specjalne zezwolenie w urzędzie migracyjnym w miejscu zamieszkania.^[66]

Z raportów CPCZ „Viasna” („Wiosna”) wynika, że odnotowuje się przypadki zatrzymań (na granicy lub wewnątrz kraju) powracających do Białorusi osób prowadzących działalność społeczną lub polityczną. Od początku 2025 r. zatrzymano z tego powodu co najmniej 2 osoby, w 2024 r. co najmniej 55 osób; w 2023 r. co najmniej 207 osób.^{[67][68][69]}

Prawo nie przewiduje możliwości wygnania obywateli Białorusi z kraju, ale otwarte źródła twierdzą, że siły bezpieczeństwa groziły niektórym oponentom władz obrażeniami ciała lub ściganiem, jeżeli nie opuszczą oni kraju. Wielu z nich ostatecznie zdecydowało się na takie rozwiązanie.^[70]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Migracje wewnętrzne są zjawiskiem powszechnym na Białorusi. Ludzie mają tendencję do przenoszenia się ze wsi do miast w poszukiwaniu wyższych zarobków i lepszych warunków życia. Na obszarach wiejskich wsparcie publiczne, w tym usługi socjalne w zakresie pomocy seniorom, są ograniczone. W porównaniu z obszarami miejskimi na obszarach wiejskich brakuje infrastruktury, usług edukacyjnych i opieki zdrowotnej. Ponadto na takich obszarach możliwości sektora prywatnego są ograniczone. Z tego powodu znaczna liczba młodych ludzi ze wsi w wieku produkcyjnym, zwłaszcza kobiet, przenosi się do miast. Ponadto Mińsk stanowi

⁶³ USDOS. US Department of State, 2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus. Annual report on human rights in 2024, 12.08.2025, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/belarus/>

⁶⁴ USDOS. US Department of State, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Belarus, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107614.ht>

⁶⁵ WNP (Wirtualny Nowy Przemysł), Białoruś: Przepisy zakazujące wydawania paszportów za granicą wejdą w życie 7 września, 06.09.2023, <https://www.wnp.pl/rynki-zagraniczne/bialorus-przepisy-zakazujace-wydawania-paszportow-za-granica-wejda-w-zycie-7-wrzesnia,748578.html>

⁶⁶ TVN24, W Białorusi w 2023 roku, z przyczyn politycznych, zatrzymano co najmniej 125 osób, które wróciły z zagranicy, 27.12.2023, <https://tvn24.pl/swiat/bialorus-media-w-2023-roku-z-przyczyn-politycznych-zatrzymano-co-najmniej-125-osob-ktore-powrocily-z-zagranicy-7642189>

⁶⁷ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Риски возвращения: уголовные дела и задержания на границе с Беларусью, 13.09.2024, <https://spring96.org/ru/news/116253>

⁶⁸ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Минимум 207 задержанных по возвращении в Беларусь: актуальная статистика от „Вясны” за 2023 год, 11.01.2024, <https://spring96.org/ru/news/113903>

⁶⁹ HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review, <http://spring96.org/ru/publications>

⁷⁰ USDOS. US Department of State, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Belarus, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107614.ht>

kluczowy kierunek dla młodych białoruskich studentów, ponieważ znajdują się tu główne uniwersytety w kraju, takie jak Białoruski Uniwersytet Państwowy czy Białoruski Państwowy Rolniczy Uniwersytet Techniczny.^[71]

Migracje wewnętrzne zwykle zaburzają równowagę struktury ludności wiejskiej. W ich wyniku obszary peryferyjne cierpią na niedobór młodych ludzi, zwłaszcza kobiet. Brakuje tam również specjalistów rolniczych, inżynierów, profesorów i personelu medycznego. Jednocześnie mieszkania na obszarach wiejskich są łatwiejsze do zdobycia niż w miastach, co stanowi zachętę dla gospodarstw domowych o niskim kapitale ludzkim do pozostania na obszarach wiejskich, zwiększając różnice rozwojowe między społecznościami miejskimi i wiejskimi.^[72]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Na Białorusi nie ma zjawiska osób przymusowo wewnętrznie przesiedlonych.

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Według różnych szacunków, od sierpnia 2020 roku do grudnia 2022 roku Białoruś opuściło – w ramach tzw. „wymuszonej emigracji” po wyborach prezydenckich – 200-500 tysięcy osób, pomimo wprowadzonych ograniczeń wyjazdów za granicę (głównie do Polski i Litwy).^{[73][74][75][76]}

W Białorusi popularne są także migracje zarobkowe. Do niedawna Rosja była najpopularniejszym krajem docelowym dla białoruskich migrantów. Okolice Witebska i Homla są głównymi źródłami migracji zarobkowej do Rosji, ponieważ leżą daleko od Mińska i graniczą z Rosją. Jednak od czasu recesji gospodarczej w Rosji w latach 2014-2016 znaczna liczba białoruskich migrantów zarobkowych przeniosła się na zachód, zwłaszcza do krajów Grupy Wyszehradzkiej (Czechy, Węgry, Polska i Słowacja).^[77]

Według dostępnych danych UDSC z września 2025 r., w Polsce przebywa legalnie ponad 140 tys. obywateli Białorusi, w tym ok. 10 tys. posiada różne formy ochrony międzynarodowej.^[78]

⁷¹ IHD. Integral Human Development, Migrants and Refugees Section, Country Profiles Belarus, <https://migrants-refugees.va/country-profile/belarus/>

⁷² IHD. Integral Human Development, Migrants and Refugees Section, Country Profiles Belarus, <https://migrants-refugees.va/country-profile/belarus/>

⁷³ Kultura Liberalna, Reżim autorytarny na Białorusi – ewolucja politycznej agresji [ANALIZA], 25.11.2021, <https://kulturaliberalna.pl/2021/11/25/pavel-usov-bialorus-rezim-historia-system-ewolucja/>

⁷⁴ Belretail.by., COVID, tri volny emigratsii i minus pochty 100 tys. zhiteley Belarusi za god, 29.03.2022, <https://belretail.by/news/covid-tri-volny-emigratsii-i-minus-pochty-tyis-jiteley-belarusi-za-god>

⁷⁵ Deutsche Welle, Сколько белорусов уехали в ЕС за два года?, 23.05.2023, <https://www.dw.com/ru/skolko-belorusov-uehali-v-es-za-dva-goda/a-65710213>

⁷⁶ BBC News, Репатриация с повинной. Белорусские власти предложили эмигрантам вернуться домой, покаявшись, 12.02.2023, <https://www.bbc.com/russian/features-64602145>

⁷⁷ IHD (Integral Human Development), Migrants and Refugees Section, Country Profiles Belarus, <https://migrants-refugees.va/country-profile/belarus/>

⁷⁸ UDSC (Urząd ds. Cudzoziemców), Statystyki własne UDSC, stan na 11.09.2025 r., <https://migracje.gov.pl/>

PODSUMOWANIE

Białoruś jest formalnie krajem demokratycznym o ustroju prezydenckim, co reguluje konstytucja z 1994 r. W rzeczywistości jest to kraj rządzony autorytarnie przez prezydenta, którym jest niezmiennie od 30 lat Aleksander Łukaszenka.

Na Białorusi obowiązuje kara śmierci i jest ona wykonywana, jednak egzekucje mają miejsce bardzo rzadko (w ostatnich latach ok. jedna rocznie).

Na Białorusi nie toczy się obecnie żaden konflikt zbrojny. Nie istnieje obecnie żadne powszechne zagrożenie dla życia cywilnych mieszkańców Białorusi.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

.

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Belarus, data: 01.01.2023-20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Nazwa kraju, data od 01.01.2023 do 20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
3. AI. Amnesty Internaional, Death sentences and executions in 2023, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>
4. BBC News, Репатриация с повинной. Белорусские власти предложили эмигрантам вернуться домой, покайсявись, 12.02.2023, <https://www.bbc.com/russian/features-64602145>
5. Belarus.by. Official website, Belarus (Беларусь, официальный сайт Республики Беларусь), В Беларуси – 115 городов, 85 поселков городского типа и около 23 000 сельских населенных пунктов, https://www.belarus.by/rel_image/5875
6. Belarus21.by. Plenipotentiary for Religions and Nationalities (Уполномоченный по делам религий и национальностей), Религиозные объединения в Республике Беларусь, https://belarus21.by/Articles/conf_rel
7. Belarus21.by. Plenipotentiary for Religions and Nationalities (Уполномоченный по делам религий и национальностей), Религиозные общины в Республике Беларусь (на 1 января 2024 г.), <https://belarus21.by/Articles/kolichestvo-religioznyh-obshhin-v-respublike-belarus-na-1-yanvarya-2019-g>
8. Belretail.by., COVID, tri volny emigratsii i minus pochtu 100 tys. zHITELEY Belarusi za god, 29.03.2022, <https://belretail.by/news/covid-tri-volnyi-emigratsii-i-minus-pochti-tyis-jiteley-belarusi-za-god>
9. Belsat, Najemnicy z Grupy Wagnera zasilili białoruski specnaz, 16.12.2023, <https://belsat.eu/pl/news/16-12-2023-najemnicy-z-grupy-wagnera-zasilili-bialoruski-specnaz>
10. Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Численность населения на 1 января 2025 г. и среднегодовая численность населения за 2024 год по Республике Беларусь в разрезе областей, районов, городов, поселков городского типа, 28.03.2025, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/e1d/fw6q0hxkv3wmugsqthztn49vpszatpj5.pdf>
11. Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Results of the 2019 Population Census of the Republic of Belarus (Volume 2) (Итоги переписи населения Республики Беларусь 2019 года (том 2), 19.11.2021, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/48a/twytyvkdto5c4e7tzsjdc60ak8p7vyn6.pdf>
12. Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), National

composition of population of the Republic of Belarus (Национальный состав населения Республики Беларусь), 02.10.2020, <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/df5/df5842f32b1b8a711043f8f54856f5c8.pdf>

13. Belstat. National Statistical Committee of the Republic of Belarus (Белстат Нацыянальны статыстычны камітэт Рэспублікі Беларусь), Число населенных пунктов на начало периода по территории Республики Беларусь, <https://dataportal.belstat.gov.by/osids/indicator-info/10101100001>
14. CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN w Warszawie, Sojusz interesów. Stosunki białorusko-rosyjskie 1991-2014, Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, 2015/50/2, 31.12.2015, <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10.12775.SDR.2015.2.06/c/SDR.2015.2.06-7705.pdf>
15. CEJSH. Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Wydawnictwo UMCS, Białoruś - „neoautorytaryzm z ludzką twarzą”?, Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne 2016/2/2, 20.06.2017, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10.17951_we.2016.2.2.13/c/5567-3824.pdf
16. CIA. Central Intelligence Agency The World Factbook, Countries. Europe: Belarus, 02.09.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/belarus/>
17. CIA. Central Intelligence Agency The World Factbook, Countries. Europe: Belarus, 02.09.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/belarus/>
18. CountryMeters, Belarus population (2025) live. Current population (as of Wednesday, September 10, 2025), <https://countrymeters.info/en/Belarus>
19. Deutsche Welle, Сколько белорусов уехали в ЕС за два года?, 23.05.2023, <https://www.dw.com/ru/skolko-belorusov-uehali-v-es-za-dva-goda/a-65710213>
20. Government.by. Council of Ministers of the Republic of Belarus (Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь) Government of the Republic of Belarus (Урад Рэспублікі Беларусь). Prime Minister of the Republic of Belarus (Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь), <https://www.government.by/be/structure/prime-minister>
21. GPK.by. State Border Committee of the Republic of Belarus (Государственный пограничный комитет Республики Беларусь), Что такое пограничная зона и пограничный режим, <https://gpk.gov.by/pogranichnaya-zona/>
22. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Say NO to the death penalty in Belarus (Скажы НЕ смяротнаму пакаранню), <https://dp.spring96.org/be>, <https://dp.spring96.org/en>
23. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review (Сітуацыя з правамі чалавека ў Беларусі), <http://spring96.org/ru/publications>

24. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Amnesty International: Беларусь в числе 46 стран, выносивших смертные приговоры в 2024 году, 08.04.2025, <https://dp.spring96.org/ru/news/117754>
25. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Как беларусы умирают из-за политического преследования Дополнено, 09.09.2025, <https://spring96.org/ru/news/112187>
26. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Риски возвращения: уголовные дела и задержания на границе с Беларусью, 13.09.2024, <https://spring96.org/ru/news/116253>
27. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Минимум 207 задержанных по возвращении в Беларусь: актуальная статистика от "Вясны" за 2023 год, 11.01.2024, <https://spring96.org/ru/news/113903>
28. HRC. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review, <http://spring96.org/ru/publications>
29. HRW. Human Rights Watch, World Report 2025 - Belarus. Annual report on the human rights situation in 2024, <https://www.hrw.org/world-report/2025/country-chapters/belarus>
30. IES, Białoruś przed wyborami prezydenckimi, 22.01.2025, <https://ies.lublin.pl/komentarze/bialorus-przed-wyborami-prezydenckimi/>
31. IES, Instytut Europy Środkowej, Białorusko-chińskie manewry wojskowe przy granicy z Polską, 17.07.2024, <https://ies.lublin.pl/komentarze/kies-1165/>
32. IES. Instytut Europy Środkowej, Białoruś przed wyborami prezydenckimi, 22.01.2025, <https://ies.lublin.pl/komentarze/bialorus-przed-wyborami-prezydenckimi/>
33. IHD (Integral Human Development), Migrants and Refugees Section, Country Profiles Belarus, <https://migrants-refugees.va/country-profile/belarus/>
34. IHD. Integral Human Development, Migrants and Refugees Section, Country Profiles Belarus, <https://migrants-refugees.va/country-profile/belarus/>
35. IPU Parline (Inter-Parliamentary Union. Global data on national parlamenta), Belarus. About parliament. Natsionalnoye Sobranie (National Assembly). Soviet Respubliki (Council of the Republic), <https://data.ipu.org/parliament/BY/BY-UC01/>
36. Kultura Liberalna, Reżim autorytarny na Białorusi – ewolucja politycznej agresji [ANALIZA], 25.11.2021, <https://kulturaliberalna.pl/2021/11/25/pavel-usov-bialorus-rezim-historia-system-ewolucja/>
37. MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>

38. MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>
39. MEN ZPE. Zintegrowana Platforma Edukacyjna Ministerstwa Edukacji Narodowej, Władza wykonawcza w wybranym kraju o wadliwej demokracji – Białoruś, <https://zpe.gov.pl/pdf/PZsNV05zz>
40. OC Index, Global Organized Crime Index, Belarus 2023, <https://ocindex.net/country/belarus>
41. OkoPress, „Atak Grupy Wagnera na polską granicę byłby absurdem. To gra informacyjna, ma wzbudzić lęk” [EKSPERT], 31.07.2023, <https://oko.press/atak-grupy-wagnera-na-polska-granice-bylby-absurdem-to-gra-informacyjna-ma-wzbudzić-lek-ekspert>
42. Open.icm.edu.pl. Platforma Otwartej Nauki ICM UW, Czachor Rafał, Podstawy organizacji sądownictwa powszechnego w Republice Białoruś, Temida 2: Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku 2022, <https://open.icm.edu.pl/bitstreams/0363fe26-946f-486d-9045-e41432faa60e/download>
43. OSAC. Overseas Security Advisory Council, Crime and Safety Reports, <https://www.osac.gov/Content/Browse/Report>
44. OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Propagandowy wiec zwolenników Łukaszenki – formalne domykanie nowego systemu, 26.04.2024, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-04-26/propagandowy-wiec-zwolennikow-lukaszenki-formalne-domykanie-nowego>
45. OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich), Białoruś: farsa zamiast wyborów prezydenckich, 27.01.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-01-27/bialorus-farsa-zamiast-wyborow-prezydenckich>
46. OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Jedna armia rosyjsko-białoruska. 284. dzień wojny, 05.12.2022, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2022-12-05/jedna-armia-rosyjsko-bialoruska-284-dzien-wojny>
47. OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Ograniczona demonstracja – rosyjsko-białoruskie ćwiczenia Zapad-2025, 08.09.2025, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2025-09-08/ograniczona-demonstracja-rosyjsko-bialoruskie-cwiczenia-zapad-2025>
48. OSW. Ośrodek Studiów Wschodnich, Przystanek Białoruś. Wagnerowcy w poszukiwaniu nowej formuły działania, 21.07.2023, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-07-21/przystanek-bialorus-wagnerowcy-w-poszukiwaniu-nowej-formuly-dzialania>
49. PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Grupa Wagnera na Białorusi - potencjalne zagrożenia dla Polski, 27.07.2023, <https://pism.pl/publikacje/grupa-wagnera-na-bialorusi-potencjalne-zagrozenia-dla-polski>
50. PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Rok białoruskiego gabinetu przejściowego na uchodźstwie, 11.09.2023, <https://www.pism.pl/publikacje/rok-bialoruskiego-gabinetu-przejsciowego-na-uchodzstwie>
51. PISM. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Znaczenie ćwiczeń OUBZ na Białorusi, 08.09.2025, <https://www.pism.pl/publikacje/znaczenie-cwiczen-oubz-na-bialorusi>

52. Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Constitution of the Republic of Belarus (Конституция Республики Беларусь), <http://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/>
53. Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), АВРА. All-Belarusian People's Assembly (УНС. Усебеларускі народны сход; Всебелорусское народное собрание), <https://pravo.by/gosudarstvo-i-pravo/vsebelorusskoe-narodnoe-sobranie/>
54. Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Criminal code of the Republic of Belarus (Уголовный кодекс Республики Беларусь), <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275>
55. SEW UW. Studium Europy Wschodniej UW, Białoruś i jej wybory: polityka, gospodarka i społeczeństwo w cieniu wojny, <https://studium.uw.edu.pl/6-raport-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-juz-dostepny/>
56. SEW UW. Studium Europy Wschodniej UW, Białoruś i jej wybory: polityka, gospodarka i społeczeństwo w cieniu wojny, <https://studium.uw.edu.pl/6-raport-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-juz-dostepny/>
57. Space24, Widziane z orbity: Grupa Wagnera opuszcza Białoruś, 25.08.2023, <https://space24.pl/satelite/obserwacja-ziemi/widziane-z-orbity-grupa-wagnera-opuszcza-bialorus>
58. The Council of the Republic of the National Assembly of the Republic of Belarus (Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь), About the Council of the Republic (Аб Савеце Рэспублікі), Term (Скліканні), <https://www.sovrep.gov.by/by/sozyvy-by/>
59. Trading Economics, Belarus Terrorism Index, <https://tradingeconomics.com/belarus/terrorism-index>
60. TVN24, W Białorusi w 2023 roku, z przyczyn politycznych, zatrzymano co najmniej 125 osób, które wróciły z zagranicy, 27.12.2023, <https://tvn24.pl/swiat/bialorus-media-w-2023-roku-z-przyczyn-politycznych-zatrzymano-co-najmniej-125-osob-ktore-powrocily-z-zagranicy-7642189>
61. TVP.Info, Polak zatrzymany pod zarzutem szpiegostwa. „Prowokacja Łukaszenki”, 05.09.2025, 07:50, <https://www.tvp.info/88739899/bialorus-polak-zatrzymany-na-bialorusi-rezim-lukaszenki-zarzuca-mu-szpiegostwo>
62. UDSC (Urząd ds. Cudzoziemców), Statystyki własne UDSC, stan na 31.01.2025 r., <https://migracje.gov.pl/>
63. USDOS. US Department of State, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Belarus, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107614.ht>
64. USDOS. US Department of State, 2024 Country Reports on Human Rights Practices: Belarus. Annual report on human rights in 2024, 12.08.2025, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/belarus/>

65. Wikipedia. English-language edition, Regions of Belarus. Belarus administrative divisions, https://en.wikipedia.org/wiki/Regions_of_Belarus//media/File:Belarus_administrative_divisions_-_en_-_colored.png
66. WNP (Wirtualny Nowy Przemysł), Białoruś: Przepisy zakazujące wydawania paszportów za granicą wejdą w życie 7 września, 06.09.2023, <https://www.wnp.pl/rynki-zagraniczne/bialorus-przepisy-zakazujace-wydawania-paszportow-za-granica-wejda-w-zycie-7-wrzesnia,748578.html>
67. WUWR. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Rafał Czachor, Problemy charakteru prawnego i funkcjonowania Państwa Związkowego (Białorusi i Rosji). Ujęcie normatywne, Przegląd Prawa i Administracji, Tom 134 (2023), <https://wuwr.pl/ppa/article/view/15402/13854>